

Verslag Maatschappelijk Verantwoord Beleggen 2023

juni 2024

stichting pensioenfonds
Provisum

Inhoudsopgave

Voorwoord	3
1. De implementatie van het MVB-beleid van Provisum	5
1.1 Aandelen en obligaties	5
1.2 Het voorkomen van negatieve effecten: uitsluitingen voor aandelen en obligaties	6
1.3 Engagement en stemmen	8
1.4 Hypotheken	14
1.5 Indirect Vastgoed	14
1.6 Groene obligaties	15
1.7 ESG integratie bij Anthos	15
2. Klimaatverandering	17
2.1 Inleiding	17
2.2 Meten en classificeren van broeikasgassen-uitstoot	17
2.3 Broeikasgassen-uitstoot per beleggingscategorie	18
2.4 De transitie naar een broeikasgassen-neutrale economie: risico's en kansen in de portefeuilles	22
3. De Sustainable Finance Disclosure Regulation (SFDR)	25
3.1 Inleiding	25
3.2 Verplichtingen voor Provisum	26
4. Bijlagen	27
4.1 Uitleg begrippen scope 1 en 2	27
4.2 PRI scores per manager	28
4.3 Uitsluitingscriteria Provisum	29

Voorwoord

Voor u ligt de jaarrapportage Maatschappelijk Verantwoord Beleggen 2023 van pensioenfonds Provisum (verder te noemen: het pensioenfonds of Provisum). Hiermee leggen wij verantwoording af over de uitvoering van ons beleid in 2023. We blikken terug op het afgelopen jaar en kijken vooruit op wat komen gaat in 2024.

Ontwikkelingen 2023:

Ook in 2023 heeft Provisum haar steentje bijgedragen aan een leefbare en duurzame wereld en zijn er weer verdere stappen gezet. De belangrijkste zijn:

- Het pensioenfonds heeft de in 2021 gemaakte keuzes voor de SFDR heroverwogen. Dit heeft ertoe geleid dat het pensioenfonds verklaart de belangrijkste ongunstige effecten in aanmerking te nemen. Het pensioenfonds neemt actief de negatieve effecten op de duurzaamheidsfactoren die centraal staan in de SFDR mee bij beleggingsbeslissingen. Daarnaast heeft het pensioenfonds de pensioenregeling geclassificeerd als licht groen (artikel 8). Dit geldt alleen voor de uitkeringsregelingen (pensioenregelingen A2001, A2006 en B) en niet voor de beschikbare premiereregelingen (B excedent en vrijwillige regeling). Hiermee geeft het pensioenfonds aan dat de uitkeringsregelingen ecologische en sociale kenmerken promoten. De beschikbare premiereregelingen houden geen rekening met de EU-criteria voor ecologisch duurzame economische activiteiten.
- De criteria voor de hypotheekfondsen zijn aangescherpt. Minimaal 80% van de fondsen dient de classificatie 'licht groen' te hebben in het kader van de Europese wetgeving, SFDR (Sustainable Finance Disclosure Regulation).
- Er zijn nieuwe criteria voor landen bijgekomen in de staatsobligatieportefeuille. Landen die onvoldoende scores op het gebied van corruptie en/of mensenrechten worden op de uitsluitingslijst geplaatst.
- Eind 2023 heeft het bestuur besloten tot het implementeren van een CO₂-reductie scenario bij de aandelenportefeuille. Dit betekent dat de beheerder van het aandelenmandaat, State Street, de opdracht meekrijgt om de CO₂-intensiteit te optimaliseren. Door het, binnen bepaalde grenzen, onder- en overwegen van bepaalde ondernemingen, sectoren en landen is de CO₂-intensiteit van het aandelenmandaat van Provisum lager dan die van de benchmark.
- Met de beheerder van het aandelenmandaat, State Street, is afgesproken dat het, waar mogelijk, ondersteuning aan Provisum biedt om te voldoen aan de OESO-richtlijnen.

Vooruitblik 2024:

Ook in 2024 zal het pensioenfonds niet stil zitten op het gebied van verantwoord beleggen. Naast de uitvoering van het huidige beleid zal het zich o.a. richten op:

- De uitgebreide rapportages in het kader van de SFDR die ook op de website gepubliceerd dienen te worden.
- Onderzoek naar verdere aanscherping van de ambitie bij uitsluitingen inzake corruptie en mensenrechten bij de obligatiefondsen in opkomende markten.
- Onderzoek naar het integreren van (enkele) SDG's in de aandelenportefeuille.

Deze rapportage is een aanvulling op ons integrale jaarverslag, geeft achtergrondinformatie en uitleg in samenhang met de beknopte rapportage in het jaarverslag. Aldus streven wij naar optimale transparantie over onze maatschappelijke bijdrage en bedrijfsvoering.

1. De implementatie van het MVB-beleid van Provisum

1.1 Aandelen en obligaties

Provisum vindt het belangrijk om 'harde' criteria te stellen voor de **selectie van managers**. De uitgangspunten van Provisum voor de aandelen- en obligatieportefeuilles zijn vertaald in de volgende **7 beoordelingscriteria**:

1. De vermogensbeheerder heeft de UN Principles for Responsible Investment (UNPRI²) verklaring ondertekend;
2. De vermogensbeheerder heeft een eigen MVB-beleid;
3. De vermogensbeheerder heeft een eigen uitsluitingsbeleid voor door de EU gesanctioneerde landen (alleen bij staatsobligaties);
4. De vermogensbeheerder heeft een uitsluitingsbeleid voor ondernemingen die betrokken zijn bij controversiële wapens (alleen bij aandelen);
5. De vermogensbeheerder heeft een eigen stembeleid (alleen bij aandelen);
6. De vermogensbeheerder heeft een eigen engagementbeleid (alleen bij aandelen).
7. De vermogensbeheerder heeft een beleid waarin OESO-richtlijnen en UNGP's zijn opgenomen (alleen bij aandelen).

Dergelijke "harde" criteria zijn bedoeld om de richting en het ambitieniveau van Provisum te bepalen. Daar waar (nog) niet aan wordt voldaan, zal onze fiduciair vermogensbeheerder Anthos Fund & Asset Management (Anthos) actief het gesprek aangaan met de vermogensbeheerder.

Beoordelingscriteria	Aandelen		Obligaties ¹	
	2022	2023	2022	2023
Aantal managers	18	15	7	7
Ondertekenaars van de UN PRI	18	15	7	7
Een eigen beleid voor verantwoord beleggen	18	15	6	6
OESO-richtlijnen en de UN Guiding Principles	11	11	-	-
Uitsluitingsbeleid voor controversiële wapens	17	15	-	-
Stembeleid	17	15	-	-
Engagementbeleid	18	15	-	-
Uitsluitingsbeleid gesanctioneerde landen	-	-	0	0

¹ Managers Opkomende markten en Hypotheken portefeuilles

² PRI scores per manager in hoofdstuk 4.2.

1.2 Het voorkomen van negatieve effecten: uitsluitingen voor aandelen en obligaties

Provisum is van mening dat beleggingen in bepaalde bedrijven niet wenselijk zijn omdat deze bedrijven producten maken of diensten leveren die in strijd zijn met nationale of internationale wet- en regelgeving of schadelijk zijn voor mensen, de maatschappij en het milieu. De uitsluitingscriteria van Provisum zijn te vinden in hoofdstuk 4.3.

Passieve aandelenportefeuille – In 2023 belegde Provisum bijna 50% van het vermogen via een passief aandelenmandaat bij State Street. State Street gebruikt de uitsluitingslijst die het resultaat is van de screening van Sustainalytics op basis van wereldwijde standaarden, controverses en productbetrokkenheid. In principe kunnen hierdoor geen schendingen van de uitsluitingslijst plaatsvinden. De screening heeft geleid tot een uitsluitingslijst met 376 entiteiten.

Actieve aandelenportefeuille – Omdat Provisum belegt in fondsstructuren, en niet via mandaten, is het mogelijk dat uit de screening³ blijkt dat binnen de actieve aandelenportefeuille wel in bedrijven wordt belegd die op de uitsluitingslijst staan. We kunnen externe managers immers niet dwingen de uitsluitingslijst te gebruiken, dat is alleen mogelijk bij een mandaat.

In 2023 daalde de exposure van de actieve aandelenportefeuille naar uitgesloten bedrijven en bedroeg deze nog slechts 0,61% (1,57% exposure in 2022). De belangrijkste oorzaak van deze daling is de **verkoop van GS Global Core en TT Emerging Markets**. Deze fondsen zorgden in het voorgaande jaar voor een grote bijdrage aan de exposure. Hetgeen opvalt, is de toename van de exposure in steenkool, dit betreft de exposure in Blackrock Sustainable advantage welke in 2023 is toegevoegd aan de portefeuille.

---

³ Het hele belegbare universum van aandelen en obligaties wordt twee keer per jaar door Sustainalytics gescreend, in overeenstemming met het huidige screeningsbeleid van Provisum. Dit resulteert in twee uitsluitingslijsten die ieder jaar begin januari en begin juli worden geïmplementeerd. In dit verslag gebruiken we de meest recente uitsluitingslijst, namelijk die van 1 januari 2024.

Uitsluitingen:						
	Aandelen				Obligaties	
	2022		2023		2022	2023
	Actief	ACWI	Actief	Wereld		
Controversiële wapens	0,49%	1,79%	0,22%	1,64%		
Schenders van de Global Compact	0,56%	1,75%	0,14%	0,39%		
Steenkool	0,04%	0,88%	0,09%	0,74%		
Gokken	0,24%	0,36%	0,16%	0,38%		
Tabak	0,02%	0,71%	0,00%	0,55%		
Pornografie	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%		
Olie- en gaswinning Noordpool incl. teerzanden	0,01%	0,29%	0,00%	0,28%		
Handvuurwapens	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%		
Palmolie	0,00%	0,06%	0,00%	0,01%		
Geen engagement meer	0,00%	0,09%	0,00%	0,00%		
Categorie 5-controverses	0,21%	0,21%	0,00%	0,00%		
Landen waaraan sancties zijn opgelegd door de EU	-				0,06%	0,00%
Landen met schending van de mensenrechten*						12,79%
Landen met corruptie*						0,09%
* Nieuwe uitsluitingen						
TOTALEN	1,57%	6,14%	0,61%	3,99%	0,06%	12,88%

Staatsobligaties - De lijst met EU-sancties is ongewijzigd ten opzichte van vorig jaar: Wit-Rusland, de Centraal-Afrikaanse Republiek, Iran, Libië, Myanmar, Noord-Korea, Rusland, Somalië, Zuid-Sudan, Sudan, Syrië, Venezuela en Zimbabwe. Ten opzichte van vorig jaar daalde de positie in **uitgesloten landen van 0,06% naar 0,00%**. Dit komt enerzijds doordat de resterende belangen in Russische staatsobligaties zijn verkocht en anderzijds door de verkoop van de laatste positie in Venezolaanse staatsobligaties.

Per juni 2023 is in het maatschappelijk verantwoord beleggen beleid van Provisum vastgelegd dat Provisum landen wenst uit te sluiten op basis van haar beoordeling van de schending van mensenrechten en corruptie. Aan het eind van ieder kalenderjaar overlegt Provisum aan vermogensbeheerder, Anthos Fund & Asset Management (verder: Anthos), een overzicht gebaseerd op de volgende criteria:

- **Mensenrechten:** een beoordeling aan de hand van de Global Freedom Scores van de Amerikaanse NGO, Freedom House. Er wordt niet belegd in landen die als niet-vrij classificeren.
- **Corruptie:** een beoordeling aan de hand van de Corruption Perception Index van de internationale NGO, Transparency International (TI) – er wordt niet belegd in landen met een score vanaf 30.

De matching portefeuille van Provisum is uitsluitend belegd in Nederland, Duitsland en Frankrijk en voldoet daarmee aan de criteria. Beoordeling vindt vervolgens uitsluitend plaats per fonds binnen de emerging market portefeuille waarbij is afgesproken dat de maximale investering per land het % van de benchmark niet mag overstijgen. Op dit moment is dit wel het geval in twee fondsen.

Human Rights: Jordan, Uganda overstijgen de benchmark

Corruptie: Mozambique, Pakistan overstijgen de benchmark

Omdat deze uitsluitingen halverwege 2023 zijn toegevoegd, zal 2024 gebruikt worden om deze criteria (verder) te implementeren.

1.3 Engagement en stemmen

Met het ondertekenen van het IMVB-convenant heeft Provisum zich onder meer verbonden aan het voorkomen en verminderen van vastgestelde mogelijke negatieve effecten in de portefeuille. Deze beheersmaatregel wordt ondervangen in de engagement- en stemcriteria die door Provisum zijn opgesteld in haar MVB-beleid bij het selecteren van managers.

Anthos monitort de engagementactiviteiten en het stemgedrag van de managers en van Sustainalytics en voert daarnaast structureel gesprekken met de managers in de portefeuille van Provisum.

1.3.1 Engagement van Anthos

Beleggingscategorie	Aantal fondsen waarmee engagement plaatsvond	% van de managers waarbij engagement plaatsvond o.b.v. engagementplan
Aandelen	15	100%
Obligaties	6	100%
Vastgoed	3	100%

Het belangrijkste hulpmiddel voor de gesprekken met de managers is de ESG-scorecard die Anthos heeft ontwikkeld. Het doel is om ESG-risico's te integreren in het beleggingsproces en de -strategie, en het zo transparant mogelijk laten rapporteren van de managers over de manier waarop zij dit uitvoeren. Op deze manier streven we er naar om de negatieve impact in de portefeuilles verder te verlagen, en ondanks dat er voornamelijk indirect belegd wordt in beleggingsfondsen, op geschikte momenten als een actieve belegger op te treden.

Anthos brengt verslag uit aan Provisum over de gevoerde engagementgesprekken in de kwartaalrapportages.

1.3.2 Stembeleid & engagement door de managers

Stemmen en engagement middels het passieve aandelenmandaat

Provisum heeft mandaathouder State Street gevraagd zich in te zetten voor engagement en te stemmen bij de bedrijven uit naam van Provisum. In 2023 heeft er door State Street bij 350 bedrijven engagement plaatsgevonden over één of meerdere kwesties (in 2022 was dit 374):

- met 107 bedrijven vond engagement plaats over milieukwesties (in 2022: 162), zoals klimaatverandering;
- met 177 bedrijven vond engagement plaats over maatschappelijke kwesties (in 2022: 169), zoals management van menselijk kapitaal (educatie, discriminatie, gezondheid);
- met 287 bedrijven vond engagement plaats over governance-kwesties (in 2022: 301), zoals de beloning van bestuurders.

Deze gesprekken vinden plaats met bedrijven over de hele wereld, maar met name in de VS (219) en Europa (78). De engagement van State Street vindt voornamelijk plaats voorafgaand aan stemmomenten. Zij vinden dit een goed moment voor engagement bij bedrijven, vooral wanneer er toegang tot het bestuur nodig is.

Het stemgedrag van de portefeuille van Provisum is als volgt:

State Street Global Advisors ⁴	Gegevens van Provisum voor 2022	Gegevens van Provisum voor 2023
Aantal landen	30	30
Voorstellen van het management	19.909	19.933
Gestemd tegen het management	1.591 (7,78%)	1.746 (8,65%)
Voorstellen van de aandeelhouders	697	703
Gestemd tegen het management	108 (14,96%)	125 (16,60%)

Engagement binnen de actieve aandelenportefeuille

Alle fondsen beschikken over een goed ontwikkeld engagementbeleid en brengen op kwartaal- of jaarbasis verslag uit over hun engagement en stemgedrag. De managers voeren gesprekken over alle soorten ESG-onderwerpen aangaande klimaat, diversiteit, mensenrechten, water, ontbossing, maar ook over de wijze van implementatie van deze onderwerpen in de governance van het bedrijf, de strategische richting of in de verslaglegging. Het onderwerp engagement met bedrijven komt ook tijdens de gesprekken tussen Anthos en de managers vaak aan bod, waarbij inzicht wordt verkregen in hun ervaringen en activiteiten met betrekking tot succesvolle maar ook mislukte engagementactiviteiten.

Over het algemeen zijn de managers positief over de resultaten die ze hebben geboekt, maar het kan voorkomen dat engagement niet succesvol is. In dat geval zijn er diverse escalatiestrategieën op het niveau van de manager denkbaar (het bedrijf op de zogenaamde 'watchlist' plaatsen, een brief overleggen van een groep van beleggers om noodzaak tot verbetering te ondersteunen, en in het uiterste geval afscheid nemen van het bedrijf).

Engagement met overheden (binnen obligatie portefeuilles)

De UN PRI stimuleert beleggers om explicieter gesprekken te voeren met overheden, zodat de duurzaamheidstoezeggingen van landen niet alleen maar intentieverklaringen blijven, met inachtneming van de soevereiniteit van democratisch gekozen regeringen.

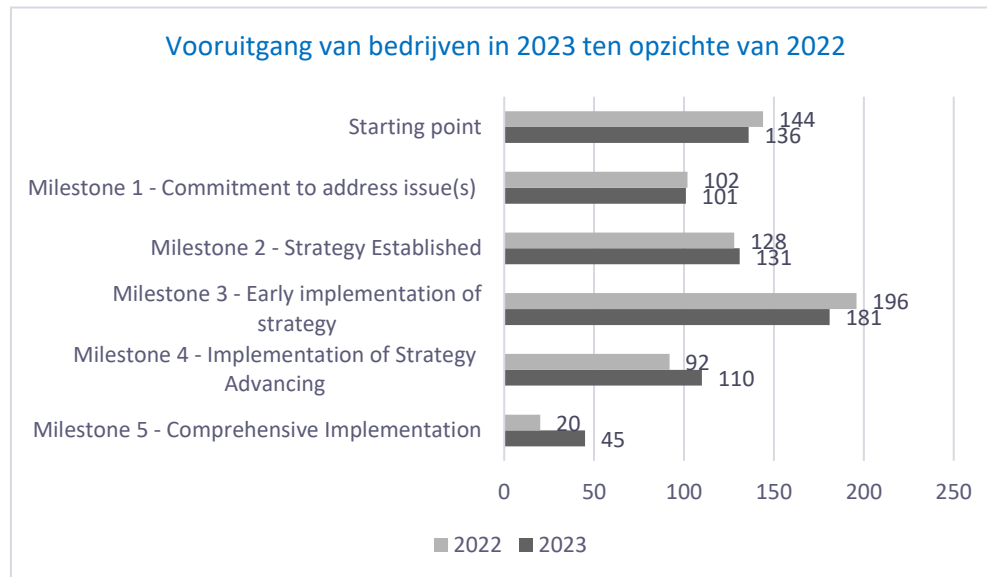
---

⁴ State Street komt later in 2024 met haar Stewardshiprapport, daarin meer informatie over de thema's en resultaten over 2023.

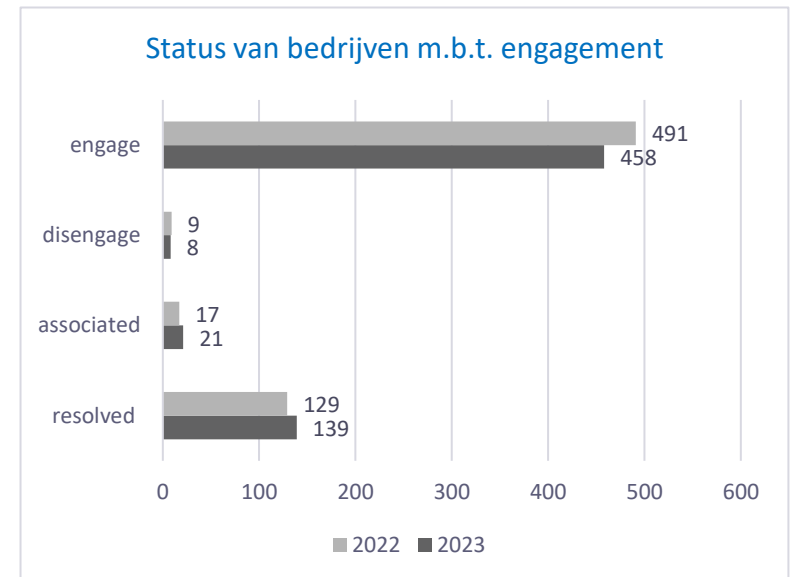
Anthos houdt in de gaten of externe managers een engagement over ESG-onderwerpen aangaan met overheidsemissanten en op welke manier. Engagement met overheden is overigens niet eenvoudig om uit te voeren en succesvolle resultaten zijn moeilijk te meten.

1.3.3 Engagement bij bedrijven via Sustainalytics

5

Copyright2024 Sustainalytics. All rights reserved.

Copyright 2024 Sustainalytics. All rights reserved.

⁵ Vooruitgang is gemeten gedurende het jaar 2023. Status van bedrijven is een momentopname per ultimo 2023

In 2021 is Provisum gestart met het afnemen van de diensten van engagement- dienstverlener Sustainalytics, om de invloed van dit bedrijf te gebruiken en daarmee potentiële negatieve effecten van de beleggingen te voorkomen en te verkleinen, alles in overeenstemming met het IMVB-convenant.

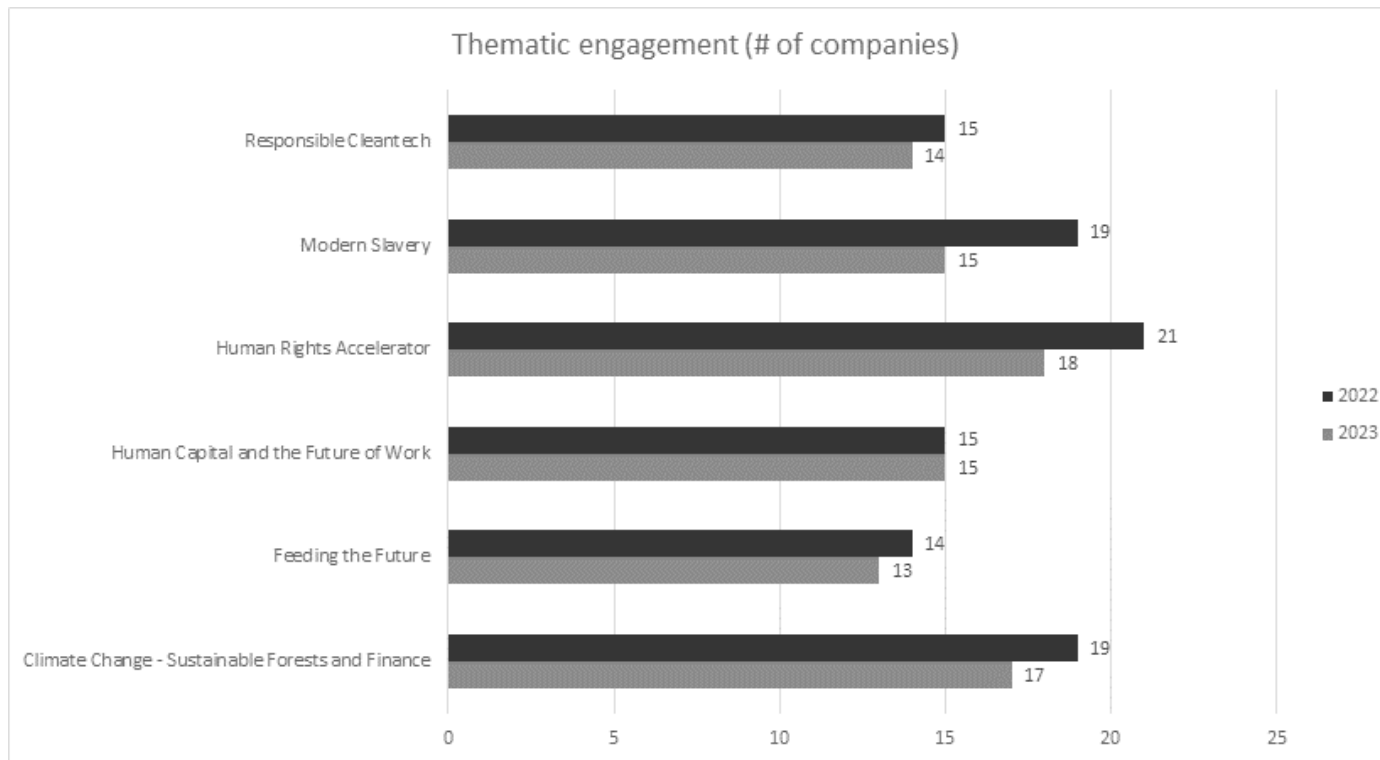
Op 31 december 2023 had Sustainalytics 643 bedrijven in het engagementprogramma, waarvan 458 bedrijven onderdeel zijn van de aandelenportefeuille van Provisum. Provisum heeft drie engagementprogramma's van Sustainalytics omarmd:

- Global Standards engagement – dit betreft gesprekken met bedrijven over de negatieve impact en mogelijke of daadwerkelijke schendingen van de Global Compact-normen van de VN en de thematische hoofdstukken van de OESO-richtlijnen gedurende het jaar.
- Engagement met betrekking tot materiële risico's – gericht op hoog-risicobedrijven wat betreft alle ESG-onderwerpen. In bijlage 4.5 staat een uitsplitsing van dit onderwerp.
- Thematische engagementprogramma's – gericht op het verbeteren van de impact van bedrijven middels engagement en op specifieke thema's.

Copyright 2024 Sustainalytics. All rights reserved.

De zes thema's waar Provisum en Anthos zich gezamenlijk op richten zijn: toekomstige voedselvoorziening, duurzame bebossing - financiering – klimaatverandering (beëindigd in 3e kwartaal 2023), verantwoorde 'schone' technologie (bedrijven die bijdragen aan een schoner milieu), moderne slavernij, het verbeteren van de mensenrechten, human capital en de toekomst van het arbeidsproces.

Copyright 2024 Sustainalytics. All rights reserved

1.4 Hypotheken

Vanaf 2022 belegt Provisum in het Nederlandse hypotheekfonds **Syntrus Achmea**. Het fonds heeft initiatief genomen om een renteverlaging van 50 basispunten door te voeren voor huizen met een hoog energielabel in 2023. Dit is een mooie stimulans om de vastgoedmarkt te transformeren. De manager voldoet aan de gestelde criteria 1 en 2, onderdeel van tabel op pagina 5 onder obligaties, en geclassificeerd als een SFDR 8 product.

1.5 Indirect Vastgoed

Het fonds belegt uitsluitend in fondsen die deelnemen aan GRESB, ten minste een rating hebben van vier sterren en het oogmerk hebben om in de overall score verder te verbeteren. Voorts wordt bij voorkeur in onroerend goed fondsen belegd die de UNPRI hebben ondertekend. Over het geheel genomen kreeg de portefeuille een GRESB-score van **90**, ruim boven het gemiddelde van 76, en een Green Star-rating van **5 sterren**. De thematische aandachtsgebieden blijven vooral gericht op verminderen van de CO₂-uitstoot, klimaatrisico's en -bestendigheid, efficiënt gebruik van energie, hulpbronnen en welzijn van huurders.

Jaar	2022	2023	
Aantal managers	3	4	
Ondertekenaars van de UN PRI	2	3	
Een eigen beleid voor verantwoord beleggen	3	3	
GRESB-beoordeling	3 sterren	0	0
	4 sterren	0	1
	5 sterren	3	3

GRESB-beoordeling		Vastgoed			
Jaar	2022		2023		
Punten	Provisum	Benchmark	Provisum	Benchmark	Maximale score
Totale GRESB-score	89	78	90	79	100
Score management	30	29	30	29	30
Score rendement	59	49	60	51	70
Milieu	51	41	52	43	62
Maatschappij	18	18	18	17	18
Governance	19	19	20	19	20

CBRE Pan European Core Fund, Bouwinvest Dutch Institutional Residential Fund en het Goodman European Partnership kregen 5 sterren en PGIM PRISA 4 sterren. Alle fondsen verbeterden of behielden hun GRESB-score en presteerden beter dan hun eigen benchmark. De portefeuille staat in de top 8% van hun referentiegroep (in totaal 270).

1.6 Groene obligaties

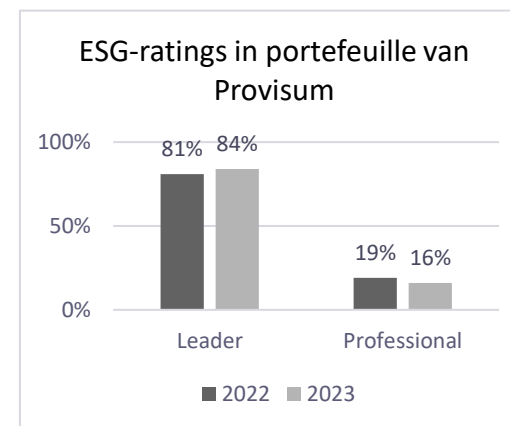
Voor de matching-portefeuille belegt Provisum in staatsobligaties in de landen Nederland, Duitsland en Frankrijk. In deze portefeuille vindt verduurzaming plaats door te investeren in groene obligaties met een minimum van 10% en een maximum van 20%. Eind 2023 staat de teller op **16%**. Het classificeren van een groene obligatie is conform 'green bonds principles' en/of in lijn met EU regelgeving.

1.7 ESG integratie bij Anthos⁶

ESG-integratie is een kernonderdeel van het beleggingsproces van Anthos. Vanaf de eerste fases van due diligence en manager selectie, tot aan de jaarlijkse engagementgesprekken.

In 2020 ontwikkelde Anthos een eigen tool, de ESG/IMP-scorecard, die beoordeelt hoe ESG- en impactoverwegingen zijn geïntegreerd in de onderliggende portefeuilles en in de dagelijkse werkzaamheden van de managers. Met deze tool kan Anthos enerzijds duidelijke verwachtingen aan haar managers overbrengen voordat onboarding plaatsvindt, en anderzijds een constante dialoog voeren met de managers om in de loop der tijd verbeteringen te realiseren.

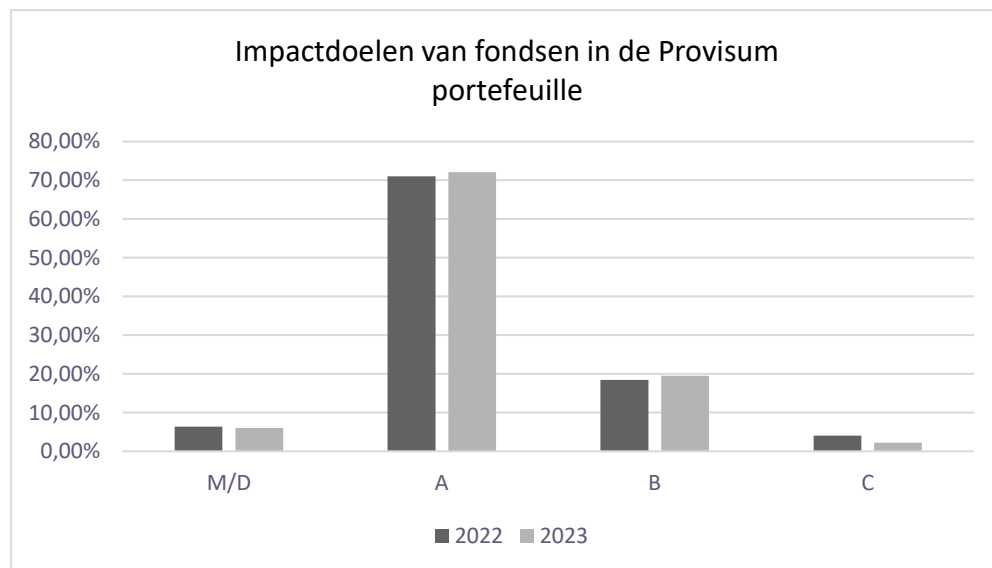
Anthos maakt hierbij gebruik van vier niveaus van ESG-integratie: 'achterblijver', 'nieuwkomer', 'professional' en 'leider'. Fondsen die worden beoordeeld als 'professional' of als 'leider' presteren in lijn met de 6 PRI-principes van de Verenigde Naties (VN). Deze fondsen hebben een duurzaamheids-risicobeoordeling als onderdeel van hun beleggingsproces en beschikken over een degelijk governance-beleid, duidelijke klimaatverslaglegging en -toezeggingen, en een goed ontwikkelde stewardship-aanpak.

⁶ Geldt voor de return portfolio van Provisum (aandelen, obligaties opkomende markten, hypotheke en indirect OG)

Het aantal managers met een ESG-rating 'leider' is toegenomen in 2023, waarbij het aantal managers met de rating 'professional' is afgenomen. Deze veranderingen zijn ingegeven door twee factoren:

1. Tijdens de monitoringcyclus uitgevoerd door Anthos is geconstateerd dat managers zich meer zijn gaan richten op integratie van ESG in de portefeuille, wat leidt tot een hogere score (voornamelijk in de obligatie- en vastgoedportefeuilles). Dit verklaart automatisch ook de afname van het aantal managers dat dit jaar wordt beoordeeld als 'professional'.
2. Bewegingen in de actieve aandelenportefeuille: de toevoeging van een nieuw aandelenfonds, dat al hoog scoorde tijdens de due diligence, en de desinvestering in twee aandelenfondsen met de beoordeling 'professional' in 2023.

Naast het meten van de kwaliteit van de ESG-integratie door de externe managers, het screenen van fondsen op potentiële negatieve effecten en het uitsluiten – indien mogelijk – van de meest schadelijke producten en sectoren, beoordeelt Anthos ook de impactdoelstelling van het betreffende fonds. Hier maakt Anthos gebruik van het Impact Management Project (IMP)-raamwerk. Hiermee wordt vastgesteld welke beleggingsfondsen;

- **'(mogelijk) schade veroorzaken'** (IMP M/D) – in 2023 6%
- **'schade voorkomen'** (IMP A) – in 2023 72%
- **'positief bijdragen aan de maatschappij'** (IMP B) – in 2023 20%
- **'positief bijdragen aan oplossingen'** (IMP C) – in 2023 2%

Het impactprofiel van de fondsen waarin Provisum belegt is, is minimaal veranderd in 2023. De minimale daling van de IMP-score C wordt veroorzaakt door de desinvestering van één impactfonds, Federated Hermes, binnen de actieve aandelenportefeuille in 2023. In 2023 zijn drie nieuwe fondsen met een IMP-score A (Blackrock, PGIM Prisa en Robeco Q1) toegevoegd aan de Provisum portefeuille waardoor deze score licht stijgt. .

2. Klimaatverandering

2.1 Inleiding

In 2023 is er hard gewerkt aan het ontwerpen en implementeren van een klimaat overlay in het passieve aandelenmandaat. Deze is live gegaan per ultimo 2023. Het doel van de nieuwe portefeuille is nog steeds om het rendement van de index te repliceren, maar tegelijkertijd is er een extra doel: de CO₂ voetafdruk van de portefeuille zo veel mogelijk verlagen. Er zal derhalve actief risico worden genomen in de portefeuille waardoor het 100% passieve karakter van de portefeuille verandert naar een iets meer actieve vorm van beleggen.

Met ingang van dit jaar wordt ook de obligatie portefeuille voor opkomende markten meegenomen in de metingen.

2.2 Meten en classificeren van broeikasgassen-uitstoot

Voor het meten van de uitstoot van broeikasgassen wordt gekeken naar koolstofdioxide-equivalent (**CO₂e**). Deze grootheid bevat niet alleen koolstofdioxide maar ook zes andere broeikasgassen die een belangrijke bijdrage hebben aan de opwarming van de aarde (o.a. methaan en stikstofoxide).

Broeikasgassen worden binnen asset classes op verschillende manieren onderverdeeld. Het beleid van Provisum ziet toe op de **Scope 1 en Scope 2** (zie de bijlage bij 4.1 voor een beschrijving van deze begrippen). Investerings in bedrijven worden apart gemeten van staatsobligaties en vastgoed om dubbeltelling te voorkomen.

Voor het uitdrukken van de emissies worden 2 maatstaven gebruikt.

- 1) **Totaal aantal metrische tonnen aan CO₂e -uitstoot** gemeten en gerapporteerd, waarmee een duidelijke indicatie wordt verkregen **hoe vervuilend portefeuilles als geheel zijn**.
- 2) **Economische intensiteit**, dat het tonnage aan CO₂e-uitstoot per miljoen belegde euro's meet.
  - Dit is een belangrijke maatstaf omdat het aangeeft hoe vervuilend een portefeuille is **onafhankelijk van de omvang** en de mutaties in deze omvang van de portefeuille (in euro's).
  - Een tweede voordeel van de economische intensiteit is dat deze maatstaf tussen verschillende portefeuilles direct met elkaar vergeleken kan worden.

Maatstaaf 2 wordt dan ook gebruikt voor het bepalen van de reductie doelstellingen en voor het vaststellen van de ontwikkeling van de portefeuille ten opzichte van de doelstellingen.

2.3 Broeikasgassen-uitstoot per beleggingscategorie

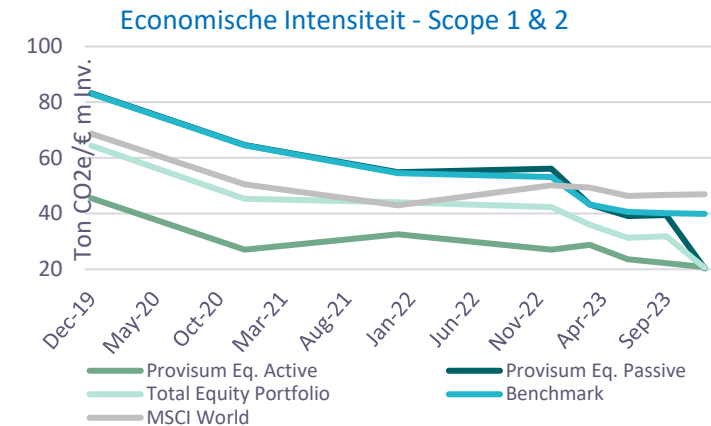
2.3.1 Aandelen

De daling per december 2023; deze wordt veroorzaakt door de klimaat overlay die bij het sluiten van de boeken op 29 december in de portefeuille is geïmplementeerd. Het is duidelijk dat dit direct zijn effect heeft gehad en het nieuwe jaar zal starten met veel lagere emissies. De totale aandelen portefeuille laat een gunstige ontwikkeling zien gedurende het jaar en presteert beduidend beter dan de markt wanneer vergeleken met de MSCI World index. Een verbetering ten opzichten van 2022 komt mede door de overstap naar de MSCI World index (begin 2023), waarmee de Emerging market uit de benchmark werden geëlimineerd. Ook de actieve portefeuille laat structureel lagere emissies zien dan de customized benchmark van Provisum (MSCI World index minus uitsluitingen Provisum) hierna: 'Provisum benchmark', waaruit blijkt dat een actieve aanpak zich ook uitbetaalt.

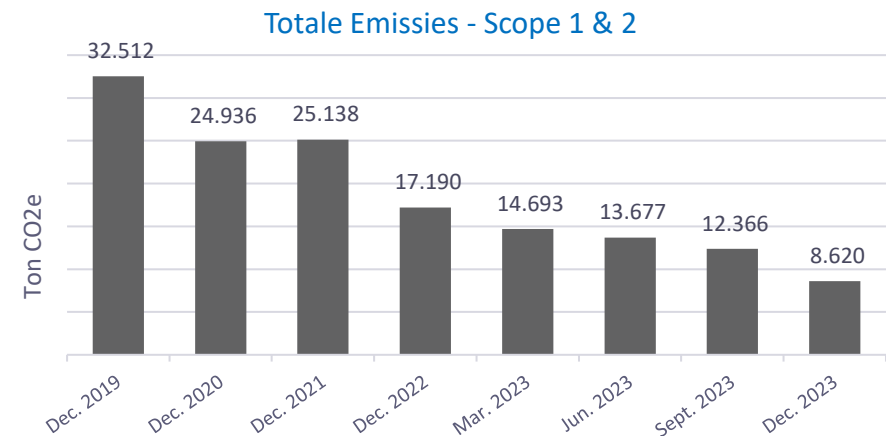
Totale emissies van de gehele aandelen portefeuille zijn weergegeven in de staafdiagram hiernaast. Ook hier is een duidelijk afname in totale emissies over tijd te zien.

Dit is zowel het gevolg van :

- de afnemende emissies bij de investeringen (zoals duidelijk te zien is in de economische intensiteit);
- een afname van de aandelenbeleggingen. Waar de totale aandelen portefeuille in december 2019 nog rond de EUR 500 miljoen waard was, is deze over tijd geslonken naar ongeveer EUR 420 miljoen per einde 2023 als gevolg van verschillende onttrekkingen. Dit heeft zoals eerder uitgelegd een proportioneel effect op de totale emissies.

Broeikasgassen-maatstaven ©2023 MSCI ESG Research LLC. Met toestemming overgenomen.

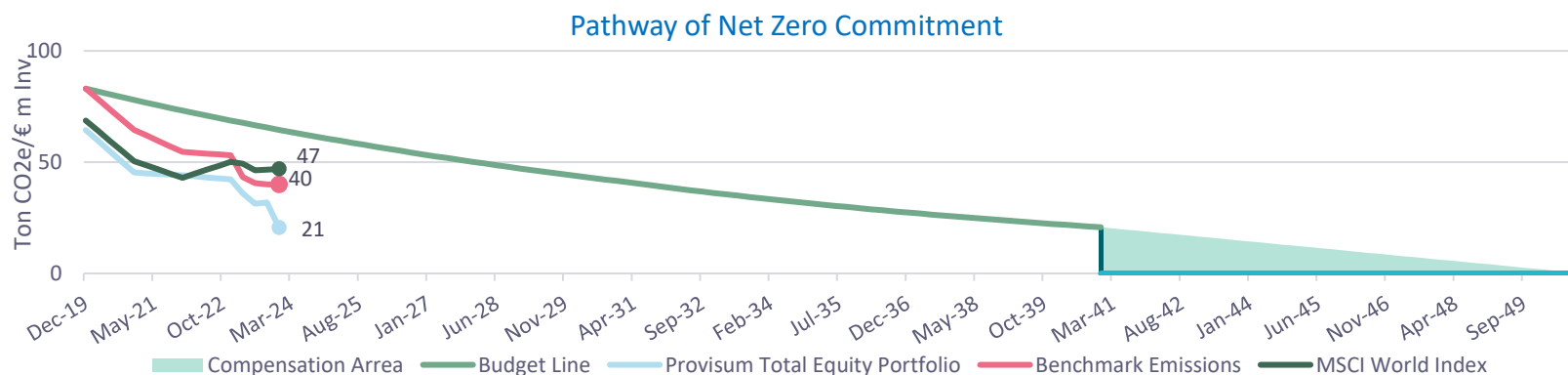
Broeikasgassen-maatstaven ©2023 MSCI ESG Research LLC. Met toestemming overgenomen.

Het is de doelstelling van Provisum om de CO₂-uitstoot stapsgewijs te verminderen, waarbij het jaarlijks streeft naar een grotere vermindering van de CO₂-intensiteit dan CO₂-intensiteit van de benchmark MSCI World. Voor het behalen van de doelstelling steunt het fonds op het beleid van Anthos dat zich richt op het volgende pad naar een klimaat neutrale portefeuille (zie grafiek hieronder).

- Het pad volgt een aanpak op basis van de benchmark: het uitgangspunt van de jaarlijkse doelen is gebaseerd op de benchmarkmeting in basisjaar 2019.
- De jaarlijkse doelen van Anthos zijn gebaseerd op het gekozen basisjaar 2019, met een verlaging van 50% per einde 2030 en nog eens een verlaging van 50% per einde 2040, en daarna een verdere daling naar klimaatneutraliteit.
- De groene lijn geeft aan waar de portefeuille niet boven zou moeten komen, een soort broeikasgassen-budget.
- Het blauw ingekleurde vlak, tot slot, geeft aan dat de aanpak van Anthos een mogelijke compensatie toestaat om de residuele uitstoot tussen 2040 en 2050 goed te maken. De gedachte hierachter is dat het pad van het Parijsakkoord toestaat dat energieneutraliteit pas in 2050 wordt bereikt. Omdat bedrijven die zichzelf doelstellingen opleggen over het algemeen deze richtlijn zullen volgen, verwachten we dat we moeten compenseren voor een mogelijke resterende uitstoot om het belegbaar universum groot genoeg te houden.

In de grafiek staan de metingen van de Provisum benchmark, van de totale aandelenportefeuilles van Provisum en de MSCI World index.

Uit de cijfers blijkt dat de aandelenbeleggingen het ten opzichte van de Provisum benchmark veel beter doen, dus dit is duidelijk niet alleen maar een algemene marktontwikkeling.

2.3.2 Indirect vastgoed

Als we de uitstoot van 2023 vergelijken met die van het voorgaande jaar, zien we dat deze is toegenomen: per miljoen belegde euro was in 2022 de broeikasgassen-uitstoot 9,7 ten opzichte van 12,9 in 2023. Belangrijkste reden van deze toename is de toegevoegde manager PGIM Prisa PF, die een relatief hoge emissie voetafdruk heeft vergeleken met de andere managers in de portefeuille. De toevoeging van dit fonds vloeit voort uit het besluit om voortaan ook in de USA met indirect onroerend goed belegd te zijn.

Indirect vastgoed van Provisum	2023	2022
Totale uitstoot in tCO₂e	1.386	1.107
Per belegde miljoen	12,9	9,7
Dekking	100%	93%

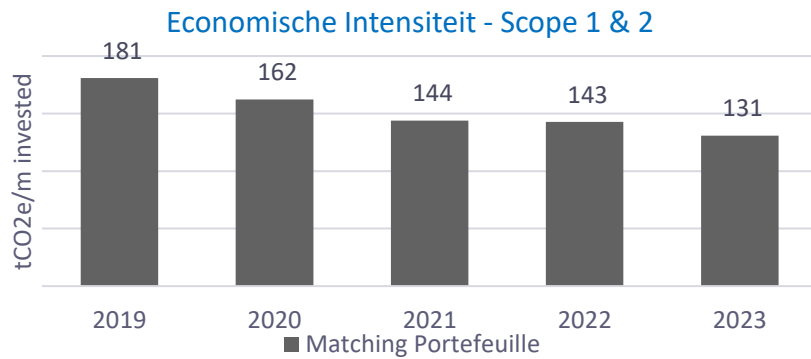
In vastgoed is minder data beschikbaar, hoewel alle fondsen in de portefeuille van Provisum verslag uitbrengen van hun broeikasgassen-uitstoot. Via het lidmaatschap van Anthos van GRESB hebben we beschikking over de gegevens van fondsen die verslag doen van hun broeikasgassen-uitstoot. Als deze informatie niet beschikbaar is, hebben we de gemiddelde broeikasgassen-uitstoot genomen van het deel van de portefeuille waar wel rapportages over zijn.

2.3.3 De matchingportefeuille in staatsobligaties

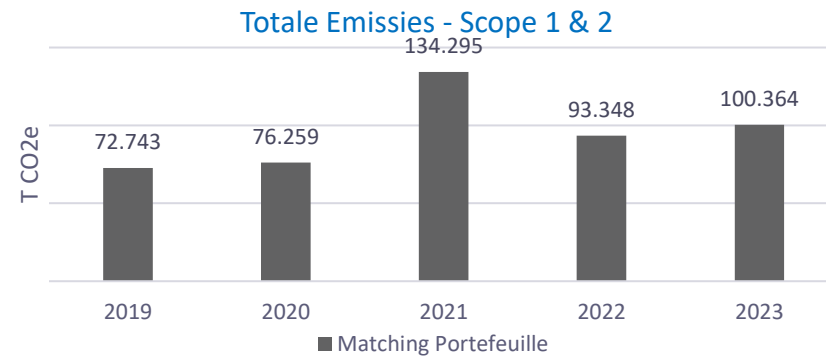
In 2022 zijn voor het eerst emissie schattingen gedaan voor staatsobligaties uit ontwikkelde landen in de matchingportefeuille. Dit jaar is daar ook de obligatieportefeuille in opkomende landen aan toegevoegd. Voor de portefeuille wordt eveneens 2019 als basisjaar voor economische intensiteit en de totale voetafdruk gebruikt.

De eerste grafiek hieronder laat duidelijk zien dat de emissies van de matching portefeuille relatief dalen ten opzichte van het belegd vermogen.

Totale emissies laten een toename zien ten opzichte van de eerste metingen. Dit wordt veroorzaakt doordat een deel van de return staatsobligatie portefeuille (Investment Grade) in 2021 is opgegaan in de matching portefeuille, wat de AUM in de matching portefeuille sterk heeft doen toenemen. Van Investment Grade portefeuille zijn geen historische emissies beschikbaar.

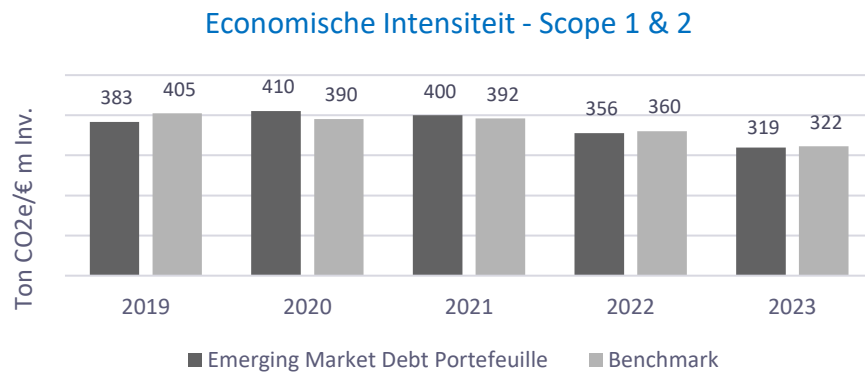

Broeikasgassen-maatstaven ©2023 MSCI ESG Research LLC. Met toestemming overgenomen.

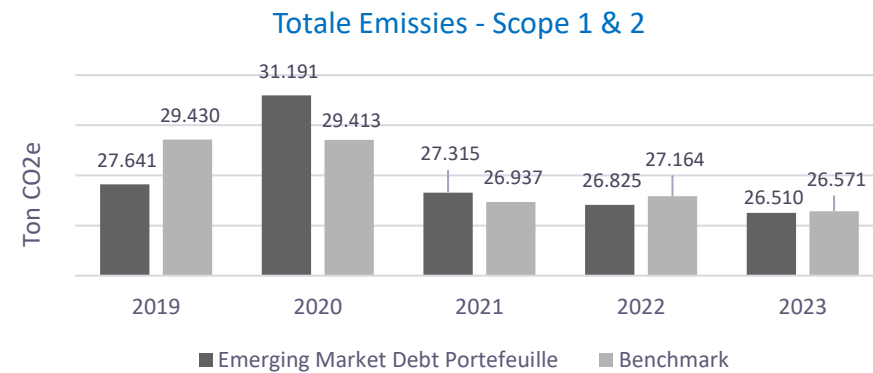

Broeikasgassen-maatstaven ©2023 MSCI ESG Research LLC. Met toestemming overgenomen.

Voor de obligatieportefeuille in opkomende markten is een benchmark beschikbaar, JP Morgan GBI-EM Global Diversified Composite Index, die ook is weergegeven in de grafieken. Ook deze portefeuille laat een daling zien sinds het begin van de metingen.

Broeikasgassen-maatstaven ©2023 MSCI ESG Research LLC. Met toestemming overgenomen.

Broeikasgassen-maatstaven ©2023 MSCI ESG Research LLC. Met toestemming overgenomen.

2.4 De transitie naar een broeikasgassen-neutrale economie: risico's en kansen in de portefeuilles

Naast het in kaart brengen van het effect dat de portefeuilles hebben op het klimaat en hoe de portefeuilles presenteren ten opzichte van de bekende Parijs afspraak omtrent klimaat neutraal worden, meten we ook hoe het **klimaat risico** zich in de portefeuille ontwikkelt.

Het klimaat risico omvat twee aspecten:

1. **Financiële transitierisico:** mogelijke kosten door veranderde klimaatwet- en regelgeving die impact hebben op bedrijfsmodellen en de product en/of dienstenportefeuille.
2. **Fysieke risico:** mogelijke kosten veroorzaakt door extreme weerspatronen die schade kunnen veroorzaken aan bezittingen en operationele activiteiten van een bedrijf. Zo kunnen overstromingen of extreme droogte productiefaciliteiten beschadigen.

We gebruiken twee methodes van provider MSCI om inzicht te krijgen in deze klimaatrisico's en -kansen.

2.4.1.1 **Climate Value At Risk-methode (CVAR).** Deze methode is toekomstgericht en gebaseerd op rendementen, en meet de klimaat gerelateerde risico's en kansen in een beleggingsportefeuille.

2.4.1.2 **Low Carbon Transition Risk-beoordelingskader (LCTR).** Dit kader categoriseert bedrijven als de potentiële winnaars en verliezers van de klimaattransitie.

2.4.2 De Climate Value At Risk-resultaten (CVAR)

Het kwantitatieve CVAR-model genereert beramingen die inzicht geven in hoe klimaatverandering effect kan hebben op bedrijfswaarderingen in verschillende scenario's. We meten drie scenario's waarvan we denken dat deze het meest relevant zijn voor het financiële transitierisico: het 1,5° scenario, het 2,0° scenario en het 2,0°-laat in actie-scenario. Dit laatste scenario gaat ervanuit dat de opwarming van de aarde tot 2° beperkt kan worden, echter alleen door zeer laat en drastisch ingrijpen van overheden.

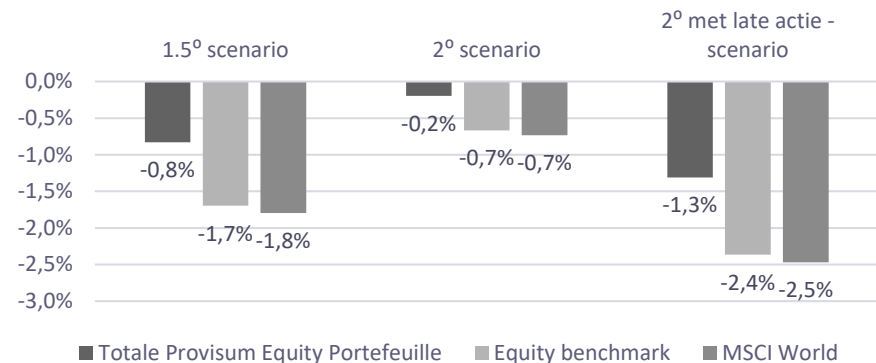
Op dit moment is het model alleen toe te passen op beursgenoteerde bedrijven, waardoor dit voor Provisum alleen te gebruiken is voor aandelen beleggingen.

Een kanttekening bij de resultaten is dat dit cumulatieve verwachte rendementen zijn over de komende 15 jaar (dit zijn geen jaarlijkse cijfers).

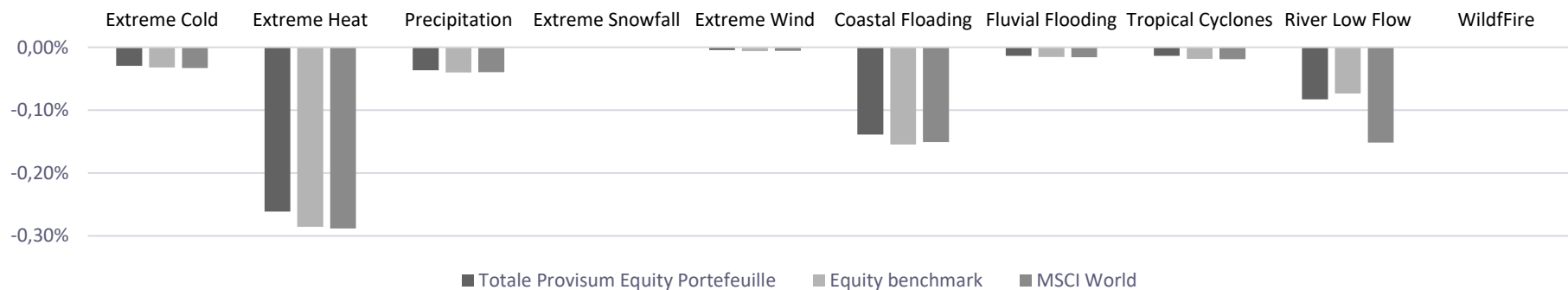
In de staafdiagram rechts is de verwachte impact op de waarde bij de drie verschillende scenario's weergegeven op de aandelenportefeuille, de Provisum benchmark en de markt (MSCI World index). Het scenario '2°C-'in late actie' is duidelijk het scenario met de slechtste resultaten en heeft de grootste impact op de waarde van de portefeuille (-1,3%).

Een andere observatie is dat de portefeuille minder risico loopt in alle scenario's ten opzichte van de Provisum benchmark en de markt (MSCI World index).

Transitie Risico in verschillende scenario's

Behalve transitierisico is er ook het fysieke risico. In de onderstaande grafiek zijn de verwachte kosten weergegeven veroorzaakt door verschillende extreme weerbeelden. Hieruit blijkt dat de portefeuille, de Provisum benchmark en de markt (MSCI World index) elkaar niet erg ontlopen. Duidelijk is dat de portefeuille, benchmark, maar ook de index, het meest gevoelig zijn voor extreme weerbeelden waarbij exorbitante hitte een rol speelt.

2.4.3 De Low Carbon Transition Risk (LCTR)-beoordeling

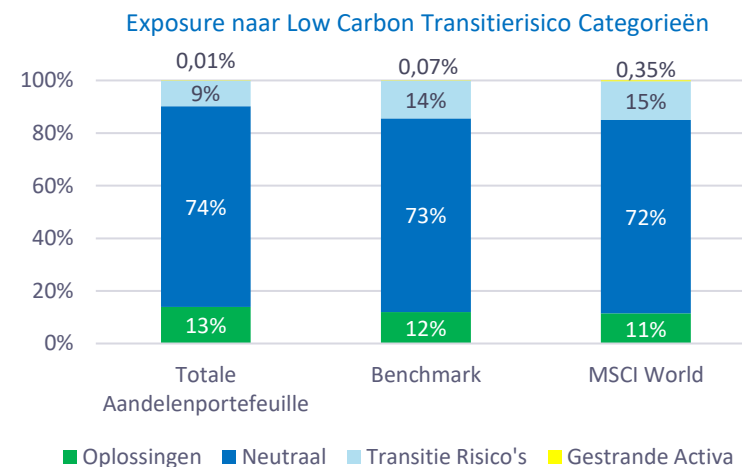
De LCTR-beoordeling deelt beleggingen op in vijf categorieën die weergeven hoe bedrijven zeer waarschijnlijk geraakt zullen worden door de belangrijkste risico's en kansen van de klimaattransitie:

- 1 Gestrande activa: bedrijven waar de kans zeer groot is, dat de activiteit eindigt als gevolg van wetgevende, markt- of technische ontwikkelingen die volgen uit de transitie naar een broeikasgasarme economie.
- 2 Transitie risico: bedrijven die ofwel groot risico lopen op zeer sterk afnemende vraag van specifieke uitstoot intensieve producten en diensten, of die zeer waarschijnlijk geconfronteerd zullen worden met lagere winstgevendheid vanwege hogere operationele- en kapitaalkosten door broeikasgas-heffing en investeringen in maatregelen om de broeikasgas-emissies te verlagen. Of een bedrijf een winnaar of verliezer blijkt, hangt af van het adaptieve vermogen.
- 3 Neutraal: bedrijven met zeer beperkte blootstelling naar klimaattransitierisico's.
- 4 Oplossingen: bedrijven die door hun product en/of dienstenportefeuille zeer waarschijnlijk zullen profiteren van de groei van broeikasgas-arme producten en diensten tijdens de klimaattransitie.

Dit model is momenteel alleen van toepassing op beursgenoteerde bedrijven, waardoor dit momenteel alleen te gebruiken is voor aandelenbeleggingen.

In de grafiek rechts⁷ staat de spreiding van de totale aandelenportefeuille, van de Provisum benchmark en de markt (MSCI World index) weergegeven over de verschillende categorieën.

Hieruit blijkt dat de aandelenportefeuille van Provisum een grotere positie heeft dan de Provisum benchmark in beleggingen die worden geclassificeerd als oplossingen (4), mindere posities in de risicovolle categorieën van bedrijven die een transitie moeten doormaken (2 en 3) en nagenoeg geen positie in gestrande activa (1). De afwijkingen ten opzichte van de Provisum benchmark zijn met name het gevolg van beleggingen in de actieve portefeuille.

BROEIKASGASSEN-maatstaven ©2023 MSCI ESG Research LLC.
Met toestemming overgenomen.

⁷ De tabellen tellen niet exact op tot 100%, voor dit gedeelte is geen data beschikbaar.

3. De Sustainable Finance Disclosure Regulation (SFDR)

3.1 Inleiding

Een belangrijk element van de SFDR is de totstandkoming van een strikter en uitgebreid regime voor de informatieverschaffing voor financiële producten (waaronder pensioenregelingen). Dit heeft geresulteerd in drie categorieën van financiële producten:

- SFDR artikel 8-financiële producten
Een product moet voldoen aan de transparantievereisten van SFDR artikel 8 wanneer het product onder andere ecologische of sociale kenmerken of een combinatie van die kenmerken promoot, op voorwaarde dat alle ondernemingen waarin is belegd - als het product is belegd in ondernemingen - praktijken op het gebied van goed bestuur volgen.
- SFDR artikel 9-financiële producten
Een product voldoet aan de transparantievereisten van SFDR artikel 9 als een financieel product duurzame beleggingen tot doel heeft. Een duurzame belegging is gedefinieerd als een belegging in een activiteit van een onderneming die (daadwerkelijk) bijdraagt aan het bereiken van een milieu- of sociale doelstelling, die geen afbreuk doet aan of die bijdraagt aan andere milieu- en of sociale doelstellingen en waarbij de onderneming waarin is belegd, minimale standaarden naleeft ten aanzien van praktijken op het gebied van goed bestuur.
- SFDR artikel 6-financiële producten
Financiële producten die niet classificeren als SFDR artikel 8- of 9-financiële producten en waarbij de onderliggende beleggingen geen rekening houden met de EU-criteria voor ecologische duurzame economische activiteiten.

Provisum heeft ervoor gekozen om de opt-out te laten vervallen en heeft de DB pensioenregelingen geclassificeerd als lichtgroen oftewel artikel 8 (promoot ecologische en sociale kenmerken). Voor de DC-regelingen worden geen afspraken meer over ecologische en sociale kenmerken met Robeco gemaakt voor wat betreft de selectie van de fondsen, vanwege beperkte omvang en overgang naar de nieuwe pensioenregeling vanwege de Wet toekomst pensioenen. Daarom zijn de beschikbare premieregelingen geclassificeerd als grijs, oftewel een overig product. Dit betekent dat de onderliggende beleggingen van deze regelingen geen rekening houden met de EU-criteria voor ecologisch duurzame economische activiteiten.

3.2 Verplichtingen voor Provisum

1. Jaarlijks voor 1 juli rapporteren over de belangrijkste ongunstige effecten oftewel de Principle Adverse Impact (PAI) indicatoren d.m.v. een PAI-verklaring. Dit dient te gebeuren volgens een voorgeschreven template en moet voor het eerst over het jaar 2023 gebeuren. Deze verklaring zal op de website gepubliceerd worden.
2. Publiceren van een verklaring op de website over de integratie van duurzaamheidsrisico's in het beleggingsbeleid waarbij vermeld moet worden hoe het due diligence beleid hierop is afgestemd.
3. Publiceren van duurzaamheidsinformatie van de pensioenregeling op de website.
4. Publiceren van precontractuele informatie (informatie voor deelnemers) met de duurzaamheidsclassificatie van de pensioenregeling aan de hand van een voorgeschreven template op de website.
5. Opnemen van een verplicht template voor de informatie die openbaar moet worden gemaakt in periodieke verslagen voor artikel 8 producten.

4. Bijlagen

4.1 Uitleg begrippen scope 1 en 2

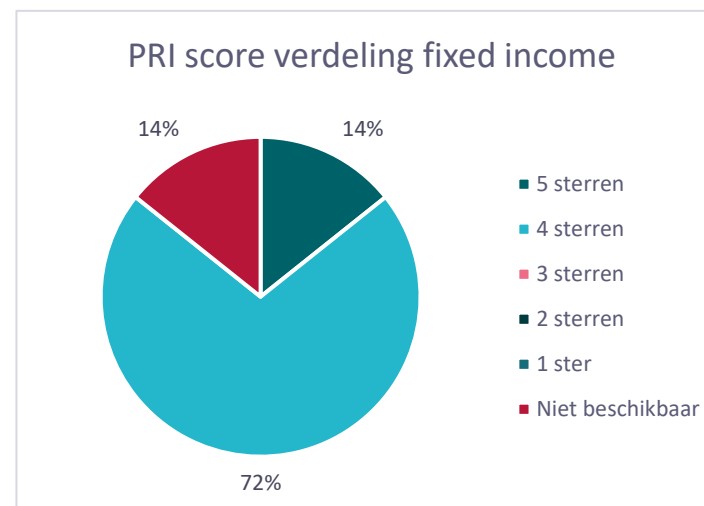
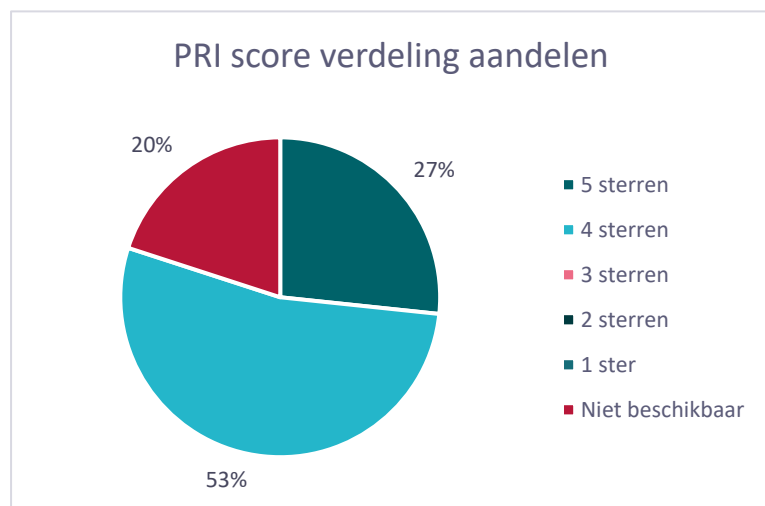
Methodes	Definities
Scope 1 emissies	Directe emissies
Bedrijven	Directe emissies van bronnen die eigendom zijn van of gecontroleerd worden door het bedrijf (bijv. emissies van verbranding in boilers, ovens, voertuigen, etc.).
Vastgoed	Directe emissies van bronnen die aanwezig zijn "op locatie" van een gebouw in eigendom of beheer (bijv. verbranding in boilers, ovens en voertuigen op locatie, in eigendom of beheer, waarbij de organisatie geacht wordt "directe" controle te hebben over de activiteiten van het bedrijfsmiddel).
Staatsobligaties	Binnenlandse broeikasgasemissies uit bronnen die zich op het grondgebied van het land bevinden (productie-emissies zoals gedefinieerd in de nationale emissie-inventaris van het UNFCCC).
Scope 2 emissies	Indirecte emissies gegenereerd door het gebruik van ingekochte energie
Bedrijven	Indirecte emissies gegenereerd bij het opwekken van gekochte of aangekochte elektriciteit, stoom, verwarming of koeling die door het bedrijf wordt verbruikt.
Vastgoed	Indirecte emissies gegenereerd bij het opwekken van gekochte elektriciteit, verwarming of koeling gebruikt "op locatie" (ook op locatie opgewekte elektriciteit uit niet-hernieuwbare bronnen wordt meegeteld onder scope 2).
Staatsobligaties	Emissies die optreden als gevolg van het huishoudelijk gebruik van elektriciteit, warmte, stoom en/of koeling van het net die uit een ander gebied worden geïmporteerd.

4.2 PRI scores per manager

Hieronder zijn de 2023 PRI assessment scores voor strategie, beleid en governance weergegeven van de onderliggende aandelen en obligatie managers. Voor indirect OG zijn deze niet beschikbaar.

De nieuwe PRI assessment uitslagen zijn op basis van een 5 sterren systeem, waarbij 1 ster de laagste score is en 5 sterren de maximale score. Het onderzoekt de aannames en praktijken die ten grondslag liggen aan hun investeringsbeslissingen en -strategieën op het gebied van milieu, maatschappij en governance (ESG). De elementen die worden beoordeeld zijn:

- **Beleid:** Evaluatie van het duurzaamheidsbeleid van investeerders, inclusief de reikwijdte, doelstellingen en implementatie-praktijken.
- **Governance:** Beoordeling van de governance praktijken die zijn vastgesteld om ESG-factoren in investeringsbeslissingen te integreren, inclusief bestuursverantwoordelijkheden en transparantie.
- **Strategie :** Analyse van de strategieën die worden gebruikt om duurzaamheid te integreren in investeringsbeslissingen, zoals impactbeleggen, uitsluitingsbeleid en engagement met bedrijven.

4.3 Uitsluitingscriteria Provisum

De volgende soorten beleggingen in bedrijven worden uitgesloten:

- 1) Controversiële wapens: Provisum sluit ondernemingen uit die direct betrokken zijn bij de productie van en/of handel van wapens waarvan het gebruik leidt tot schending van fundamentele mensenrechten. Ook sluit Provisum ondernemingen uit die indirect door een eigendom van meer dan 10% of via een dochteronderneming of het moederbedrijf betrokken zijn bij de productie en/of handel van wapens. Betrokkenheid wordt mede-geïnterpreteerd als het produceren van onderdelen die essentieel zijn voor de wapens (key) en/of specifiek voor deze wapens gemaakt worden (dedicated).

Controversiële wapens hebben betrekking op onderstaande categorieën, inclusief de toepasselijke conventies of internationale verdragen die een bepaalde categorie verbieden of beperken:

- Antipersoonsmijnen: het Verdrag inzake het verbod van mijnen (1999)
- Biologische wapens: Het Verdrag inzake biologische en toxinewapens (1972)
- Chemische wapens: het Verdrag inzake chemische wapens (1997)
- Clustermunitie: het Verdrag inzake clustermunitie (2008)
- Munitie met verarmd uranium: geen verdrag van toepassing
- Nucleaire wapens: het non-proliferatieverdrag (1968)
- Witte fosforwapens: geen verdrag van toepassing

- 2) Schenders van de Global Compact: waar ondernemingen duidelijk en op grove wijze de principes van het UN Global Compact schenden, sluit het fonds het beleggen in deze ondernemingen uit. De UN Global Compact is een initiatief van de Verenigde Naties en dateert van 2000. Het vormt zowel een beleidsplatform als een praktisch

kader voor ondernemingen die zich willen verbinden aan duurzaamheid en verantwoord ondernemen. Het initiatief stelt zich ten doel om bedrijfsactiviteiten en -strategieën overal ter wereld in overeenstemming te brengen met tien universele aanvaarde beginselen over mensenrechten, arbeid, het milieu en anti-corruptie.⁸

- 3) Landen waaraan sancties zijn opgelegd door de EU⁹: het fonds sluit staatsobligaties uit van landen waarop sancties door de EU van toepassing zijn, als deze sancties zijn gericht op het land zelf of op de zittende overheid en een wapenembargo betreffen.
- 4) Tabak, pornografie, gokken: Provisum sluit bedrijven uit die betrokken zijn bij tabak, pornografie, gokken. Betrokkenheid wordt als volgt geïnterpreteerd:
  - Tabak: meer dan 5% van de omzet van het bedrijf is afkomstig van de productie van tabak of ten minste 5% van de omzet van het bedrijf is afkomstig van de verkoop van tabak.
  - Pornografie: meer dan 5% van de omzet van het bedrijf is afkomstig van de productie of distributie van pornografie.
  - Gokken: meer dan 5% van de omzet van het bedrijf is afkomstig van gokactiviteiten, de productie van gespecialiseerde apparatuur voor de gokindustrie of van ondersteunende producten/diensten voor gokactiviteiten.
- 5) Palmolie: meer dan 5% van de omzet van het bedrijf is afkomstig van de productie of distributie van palmolie.
- 6) Fossiele sectoren: Provisum heeft de volgende bedrijven opgenomen in de uitsluitingenlijst:
  - Bedrijven waarvan meer dan 5% afkomstig is van olie- en gaswinning in het Noordpoolgebied of van olie gewonnen uit teerzanden.

---

⁸ De Global Compact-principes van de VN: **Mensenrechten** (afgeleid van de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens): Principe 1: Bedrijven dienen de internationaal aanvaarde mensenrechten te steunen en te respecteren; Principe 2: en zich er steeds van te vergewissen dat zij niet medeplichtig zijn aan schending van mensenrechten. **Arbeid** (afgeleid van de Verklaring van de ILO betreffende de fundamentele principes en rechten inzake werk) Principe 3: Bedrijven dienen de vrijheid van vakvereniging en de effectieve erkenning van het recht op collectieve onderhandelingen te steunen; Principe 4: zich inspannend voor de uitbanning van iedere vorm van verplichte en gedwongen arbeid; Principe 5: de effectieve afschaffing van kinderarbeid; Principe 6: en de uitbanning van discriminatie in arbeid en beroep. **Milieu** (afgeleid van de Verklaring van Rio inzake Milieu en Ontwikkeling) Principe 7: Bedrijven dienen voorzorg te betrachten bij hun benadering van milieuitdagingen; Principe 8: initiatieven te ondernemen om een grotere verantwoordelijkheid voor het milieu te bevorderen; Principe 9: en de ontwikkeling en de verspreiding van milieuvriendelijke technologieën te stimuleren. Anticorruptie (afgeleid van het Verdrag van de Verenigde Naties tegen Corruptie) Principe 10: Bedrijven dienen elke vorm van corruptie tegen te gaan, inclusief afpersing en omkoping.

⁹ De lijst is opgesteld met gebruikmaking van de screening van Sustainalytics. Zij maken in hun methodologie onderscheid tussen gerichte acties tegen individuen of tegen de centrale regering. Omdat sancties vaak heel specifiek zijn, kent Sustainalytics de aanduiding 'centrale overheid' toe aan senior functionarissen binnen de overheid, of aan mensen die nauwe banden hebben met de overheid, en aan partijen die worden beschouwd als onafhankelijk van de staat. Ook hoge posities in het leger kunnen vallen onder de scope van de 'centrale overheid'.

- Bedrijven met omzet uit het genereren of winnen van steenkool:
    - In ontwikkelde landen: als meer dan 10% van de opbrengsten van de onderneming komt uit 'generation' of 'extraction' van steenkool.
    - In opkomende markten (gebaseerd op de landen die in de MSCI EM zijn opgenomen): als meer dan 25% van de opbrengsten van de onderneming komt uit 'generation' of 'extraction' (tot 2030).
- 7) Bedrijven die betrokken zijn bij de verkoop van wapens aan burgers (handvuurwapens).
- 8) Bedrijven waarbij geen engagement meer plaatsvindt omdat er geen of weinig voortgang werd geboekt, of bedrijven die betrokken zijn bij ernstige incidenten en gebeurtenissen zijnde categorie 5 in de controversale screening.

Per ultimo 2023 is toegevoegd :

- 9) Staatsobligaties van landen die onvoldoende scores op het gebied van mensenrechten en/of corruptie.
- Mensenrechten: wordt beoordeeld aan de hand van de Global Freedom Scores van de Amerikaanse NGO, Freedom House. Landen die als niet-vrij classificeren worden uitgesloten.
  - Corruptie: wordt beoordeeld aan de hand van de Corruption Perception Index van de internationale NGO, Transparency International (TI). Deze geeft inzicht in hoe gevoelig landen zijn voor corruptiepraktijken, waarbij er hoofdzakelijk gelet wordt op de publieke sector. Landen die een lagere score hebben dan 30 worden uitgesloten.

Disclaimer MSCI

Although Anthos Fund & Asset Management's information providers, including without limitation, MSCI ESG Research LLC and its affiliates (the "ESG Parties"), obtain information (the "Information") from sources they consider reliable, none of the ESG Parties warrants or guarantees the originality, accuracy and/or completeness, of any data herein and expressly disclaim all express or implied warranties, including those of merchantability and fitness for a particular purpose.

The Information may only be used for your internal use, may not be reproduced or disseminated in any form and may not be used as a basis for, or a component of, any financial instruments or products or indices. Further, none of the Information can in and of itself be used to determine which securities to buy or sell or when to buy or sell them. None of the ESG Parties shall have any liability for any errors or omissions in connection with any data herein, or any liability for any direct, indirect, special, punitive, consequential or any other damages (including lost profits) even if notified of the possibility of such damages.

Disclaimer Sustainalytics

This report contains information developed by Sustainalytics. Such information and data are proprietary of Sustainalytics and/ or its third parties suppliers (Third Party Data) and are provided for informational purposes only. They do not constitute an endorsement of any product or project, nor an investment advice and are not warranted to be complete, timely, accurate or suitable for a particular purpose. Their use is subject to conditions available at <https://www.sustainalytics.com/legal-disclaimers>

Disclaimer Anthos Fund & Asset Management

Dit document is uitsluitend verstrekt op vertrouwelijke basis voor informatie- en discussiedoeleinden en vormt geen aanbod, marketing of uitnodiging om financiële instrumenten of diensten te kopen in enig rechtsgebied. Het is samengesteld door Anthos Fund & Asset Management B.V. ('Anthos') en mag niet worden vermenigvuldigd of verspreid zonder de voorafgaande schriftelijke toestemming van Anthos.

Anthos (KvK-nummer 34258108) heeft een vergunning van de Autoriteit Financiële Markten. Dit document is uitsluitend bedoeld voor (a) professionele beleggers zoals bedoeld in de Wet op het financieel toezicht, (b) gekwalificeerde beleggers zoals gedefinieerd in Artikel 10(3) en (3 ter) van de Zwitserse wetgeving inzake collectieve beleggingsregelingen (CISA) en de uitvoerende instantie, of (c) personen die gemachtigd zijn dergelijke informatie te ontvangen op grond van andere toepasselijke wet- en regelgeving. Dit document is niet bedoeld voor personen in rechtsgebieden waar (op basis van de nationaliteit, verblijfplaats van die persoon of anderszins) het aanbieden van buitenlandse financiële instrumenten of diensten niet is toegestaan, zoals burgers en ingezetenen van de VS, of waar de diensten van Anthos niet beschikbaar zijn.

Meningen of informatie opgenomen in dit document vormen op geen enkele wijze een uitnodiging, aanbod of aanbeveling om een belegging te kopen, verkopen of hier afstand van te doen, of om een transactie aan te gaan of om een beleggingsadvies of -dienst te verlenen. Beleggers dienen bij het maken van beleggingsbesluiten niet uitsluitend te vertrouwen op de informatie die in dit document wordt verstrekt omdat deze informatie wellicht niet volledig is en aan verandering onderhevig. Een persoon moet voorafgaand aan het doen van een belegging in een product van Anthos zorgvuldig de beschikbare juridische documentatie lezen die door Anthos is opgesteld. Waar dit document informatie verschaft over enige subfondsen van Anthos Fund II RAIF-SICAV S.A., wordt u verzocht het prospectus (Private Placement Memorandum) van Anthos Fund II RAIF-SICAV S.A. te raadplegen alvorens definitieve beleggingsbesluiten te nemen.

Hoewel Anthos ernaar streeft om juiste, complete en actuele informatie te verschaffen, afkomstig van bronnen die betrouwbaar worden geacht, wordt er geen expliciete of impliciete garantie of verklaring afgegeven over de juistheid of volledigheid van deze informatie.

De waarde van beleggingen kan fluctueren. In het verleden behaalde resultaten bieden geen garantie voor de toekomst. Weergegeven scenario's zijn een schatting van toekomstige rendementen op basis van gegevens uit het verleden over hoe de waarde van een belegging varieert, en/of op basis van de huidige marktomstandigheden en geven geen exacte indicatie. Wat u ontvangt, hangt af van hoe de markt presteert en hoe lang u de belegging/het product aanhoudt.